

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi neuvoo-antavasta kansanäänestyksestä Suomen liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki neuvoo-antavasta kansanäänestyksestä Suomen liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi. Äänestys toimitettaisiin 16 päivänä lokakuuta 1994. Äänestäjien vastattavaksi esitettäisiin seuraava kysymys: ”Tuleeko Suomen liittyä Euroopan unionin jäseneksi neuvotellun sopimuksen mukaisesti?” Äänestäjän tulisi vastata kysymykseen joko ”KYLLÄ” tai ”EI”. Äänestyksen tulos vahvistettaisiin 4. päivänä äänestyksen jälkeen.

Valtioneuvoston hyväksymässä tiedotteessa selostettaisiin Suomen mahdollisesta liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi neuvotellun

sopimuksen sisältöä ja merkitystä sekä todettaisiin, mistä kansanäänestyksessä on kysymys. Tiedote toimitettaisiin kaikille, joille toimitetaan ilmoitus äänestysaikeudesta, sekä saatettaisiin muullakin tavoin kansalaisten tiedoksi ja saataville.

Valtion kuluvan vuoden ensimmäiseen lisätalousarvioon on otettu määräraha avustuksiksi eri vaihtoehtoista tiedottamisen tukemiseen. Avustukset myöntäisi valtioneuvoston kanslia.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Johdanto

Päätöksessä Suomen liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi on kysymys kansakunnan kannalta keskeisen tärkeästä, jopa historiallisesta valinnasta. Vaikka kansanvalta maassamme perustuukin edustuksellisuuden periaatteelle, on poliittista päätöksentekojärjestelmäämme jo Suomen Hallitusmuodossakin tarkoitettulla tavalla perusteltua näin tärkeässä asiassa täydentää antamalla kansalaisille myös välitön mahdollisuus vaikuttaa tähän jokaista koskevaan ratkaisuun. Kansanäänestysmenettelystä on muodostunut integraatiota koskevassa päätöksenteossa yleiseurooppalainen käytäntö. Muissakin samanaikaisesti Suomen kanssa Euroopan unionin jäsenyyttä hakevissa maissa tullaan järjestämään kansanäänestys neuvotellun sopimuksen hyväksymisestä.

Suomessa vallitsee laaja yhteisymmärrys neu-

voa-antavan kansanäänestyksen tarpeellisuudesta. Esitellessään hallituksen eduskunnalle 9 päivänä tammikuuta 1992 antamaa selontekoa EY-jäsenyyden vaikutuksista Suomelle pääministeri Esko Aho ilmoitti eduskunnan täysistunnossa pitämässään puheessa hallituksen sitoutuneen alistamaan jäsenyysneuvottelussa saavutetun neuvottelutuloksen neuvoo-antavaan kansanäänestykseen. Hallitus teki saman sitoumuksen myös Euroopan yhteisön jäsenyyden hakemisesta 16 päivänä maaliskuuta 1992 eduskunnalle antamassaan tiedonannossa. Eduskunta puolestaan hyväksyi sittemmin ponsilausuman, jonka mukaan ”Eduskunta on — päättänyt edellyttää, että jäsenyysneuvotteluiden aikana hallitus — alistaa neuvotellun jäsenyys sopimuksen neuvoo-antavaan kansanäänestykseen”.

Neuvoo-antava kansanäänestys, jonka toimitamisesta nyt tehdään esitys, voidaan toi-

mittaa valtiollisten vaalien yhteydessä tai vaaleista erillisenä. Ehdotuksessa on lähdetty siitä, että kansanäänestys toimitetaan vaaleista erillisenä, mikä on ollut myös lähtökohtana neuvoo-antavasta kansanäänestyksestä säädetäessä. Jos kansanäänestys tulee toimitettavaksi vaalien yhteydessä, tarvitaan lähinnä teknisiä luonteisia säännöksiä enemmän kuin tämä ehdotus sisältää.

2. Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1. Lainsäädäntö

Kansalaisten yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi täydennettiin hallitusmuotoa vuonna 1987 neuvoo-antavaa valtiollista kansanäänestystä koskevin säännöksin (570/87). Edustuksellista järjestelmäämme haluttiin täydentää välittömän demokratian keinoin. Hallituksen esitystä neuvoo-antavaa kansanäänestystä koskeväksi lainsäädännöksi (HE 251/1984 vp) annettaessa korostettiin sitä, että edustuksellisessa järjestelmässä ei ollut osoitettavissa epäkohtia, joiden poistaminen edellyttäisi järjestelmän perusteiden muutoksia. Kysymys oli siis vain uuden yhteiskunnallisen vaikutusmahdollisuuden tarjoamisesta kansalaisten käyttöön.

Hallitusmuodon 22 a §:n mukaan neuvoo-antavan kansanäänestyksen toimeenpanosta päätetään kussakin tapauksessa erikseen lailla. Tässä niin sanotussa toimeenpanolaissa tulee säätää äänestyksen ajankohdasta ja äänestäjille esitettävistä vaihtoehdoista. Toimeenpanolaissa on säädettävä myös, miten valtio tiedottaa vaihtoehdoista ja tukee eri vaihtoehtoja koskevaa tiedotusta.

Äänestysoikeus neuvoo-antavassa kansanäänestyksessä on jokaisella, jolla on valtiopäiväjärjestyksen mukaan vaalioikeus kansanedustajain vaaleissa. Asiasta säädetään nyt hallitusmuodon 22 a §:n 2 momentissa, mutta eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta (HE 309/1993 vp) ehdotetaan, että tämä lainkohta kumotaan ja että asiasta säädetään sisällöltään vastaavasti hallitusmuodon 11 §:n 1 momentissa.

Neuvoo-antavissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä on säädettävä lailla. Laki menettelystä neuvoo-antavissa kansanäänestyksissä (571/87), jäljempänä menettelylaki,

annettiin samassa yhteydessä kuin laki hallitusmuodon muuttamisesta. Menettelylakiin sisältyvät yleiset säännökset kaikissa valtiollisissa neuvoo-antavissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä. Tarvittavia lisäsäännöksiä annetaan kunkin yksittäisen kansanäänestyksen toimeenpanolaissa.

Menettelylain 2 §:n 1 momentin mukaan kansanäänestys voidaan toimittaa valtiollisten vaalien yhteydessä tai vaaleista erillisenä. Valtiollisia vaaleja, joihin neuvoo-antava kansanäänestys voidaan yhdistää, ovat kansanedustajain vaalit ja tasavallan presidentin vaali. Kunnallisvaalien yhteydessä valtiollista kansanäänestystä ei voida järjestää. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan lähtökohdaksi on periaatteessa asetettu, että kansanäänestys toimitettaisiin vaaleista erillisenä.

Äänestysviranomaisina kansanäänestyksessä toimivat valtiollisten vaalien vaaliviranomaiset. Vaalien yhteydessä toimitettavissa kansanäänestyksissä käytetään vaaleja varten laadittavia vaaliluetteloita. Vaaleista erillisenä toimitettavia kansanäänestyksiä varten laaditaan sen sijaan omat äänestysalueiden äänestysluettelot ja vaalipiirien äänestysluettelot, joista on voimassa, mitä vastaavista vaaliluetteloista säädetään kansanedustajain vaaleista annetussa laissa (391/69). Oikeusministeriön asiana on vahvistaa luetteloita varten tarvittavien lomakkeiden kaavat.

Menettelylaissa on annettu yleissäännökset kansanäänestyksissä käytettävistä äänestyslipuista. Vain oikeusministeriön painattamia äänestyslippuja saadaan käyttää. Äänestyslipusta tulee ilmetä kansanäänestyksen aihe ja ajankohta sekä äänestäjille esitettävät vaihtoehdot. Tarkemmat säännökset äänestyslippujen ulkomuodosta, sisällöstä, mitättömyydestä ja äänestyslipuilla äänestämisestä on jätetty annettaviksi kunkin kansanäänestyksen toimeenpanolaissa.

Äänestäjille esitettävät vaihtoehdot voivat sisältyä samaan äänestyslippuun tai käytettävissä voi olla oma äänestyslippu kutakin vaihtoehtoa varten. Kunkin kansanäänestyksen toimeenpanolaissa säädetään käytettävien äänestyslippujen lukumäärästä. Menettelylain mukaan äänestäjillä tulee kuitenkin aina olla mahdollisuus äänestyslipulla ilmaista, ettei hän kannata mitään esitetyistä vaihtoehdoista. Neuvoo-antavaa kansanäänestystä koskeväksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen perustelujen mukaan tällaisen mahdollisuuden

käyttämisen katsotaan kuvastavan näkemystä "ei osaa sanoa" tai "ei ota kantaa". Esityksen mukaan "sitä ei näin voitaisi tulkita kannanotoksi minkään vaihtoehdon puolesta tai mitään vastaan, kuten saattaisi olla asian laita äänestämättä jättämisessä".

Menettelylakiin sisältyvät myös säännökset kansanäänestyksen tuloksen vahvistamisesta ja ilmoittamisesta. Vaalipiirien keskuslautakunnat vahvistavat kansanäänestyksen tuloksen vaalipiirissä. Vaalipiirikohtaiset tulokset ilmoitetaan Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle, jonka asiana on vahvistaa kansanäänestyksen valtakunnallinen tulos. Tämä tulos ilmoitetaan oikeusministeriölle, joka huolehtii sen julkaisemisesta Suomen säädöskokoelmassa.

Menettelylain 6 § sisältää valituskiellon. Kielto koskee sekä vaalipiirikohtaista että valtakunnallista vaalipiirin keskuslautakunnan päätöstä, jolla äänestyksen tulos on vahvistettu. Kielto on hallituksen esityksen perustelujen mukaan nähty perustelluksi "neuvoa-antavan kansanäänestyksen luonteen huomioon ottaen".

Menettelylaissa on lisäksi säännökset äänestyslippujen säilyttämisestä, äänestyksestä aiheutuvien kustannusten jaosta ja siitä, että sen lisäksi, mitä menettelylaissa säädetään tai sen nojalla määrätään taikka kunkin kansanäänestyksen toimeenpanosta annetussa laissa säädetään, noudatetaan kansanäänestyksessä soveltuvin osin kansanedustajain vaaleista annettua lakia. Viimeksi mainittu merkitsee muun muassa sitä, että kansanäänestyksessä voidaan äänestää ennakolta niin hyvin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Oikeusministeriölle on annettu valtuus antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä ja ohjeita menettelylain soveltamisesta.

2.2. Käytäntö

Vuodelta 1987 olevaa neuvoa-antavaa kansanäänestystä koskevaa lainsäädäntöä ei ole vielä kertaakaan sovellettu. Tätä ennenkin Suomessa on järjestetty valtakunnallinen kansanäänestys vain kerran. Yleinen kieltolakiin (158/22) kohdistunut kansanäänestys järjestettiin 29 ja 30 päivänä joulukuuta 1931. Tämä kansanäänestys perustui erityiseen lakiin neuvoa-antavan kansanäänestyksen toimeenpanemisesta väkijuomalainsäädännön perusteiden selvittämiseksi (340/31) sekä tämän lain

täytäntöönpanosta annettuun asetukseen (341/31).

Vuoden 1931 kansanäänestyksessä äänestäjät saattoivat valita kolmesta vaihtoehdosta. Ensimmäinen tarkoitti kieltolain säilyttämistä ja kosmas sen kumoamista. Välittävän kannan tarjosi toinen vaihtoehto, jonka mukaan mietojen alkoholijuomien valvottu valmistus ja kauppa olisi ollut mahdollista.

Äänestyksessä kannatti kieltolain kumoamista 70,5 % äänestäneistä. Myös lain voimassapitoa kannatti suhteellisen suuri osa äänestäneistä, kun taas välittävä vaihtoehto sai vain vähäisen kannatuksen. Äänestysprosentti oli 44,4 %.

3. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaisten lainsäädäntö

3.1. Järjestetyt integraatiokansanäänestykset

Euroopan integraatioprosessin edetessä useat Euroopan yhteisön jäsenmaat ja sen jäsenyyttä hakeneet maat ovat järjestäneet integraatiota koskevan kansanäänestyksen. Tällaisia kansanäänestyksiä on tähän mennessä järjestetty eri Euroopan maissa yhteensä 15. Grönlannin kansanäänestystä lukuun ottamatta ne ovat olleet valtakunnallisia. Tulos on ollut Euroopan integraatiolle myönteinen 11:ssä kansanäänestyksessä.

Järjestetyistä integraatiokansanäänestyksistä kolme on koskenut maan liittymistä Euroopan yhteisöön. Nämä kansanäänestykset järjestettiin Irlannissa, Norjassa ja Tanskassa vuonna 1972. Euroopan yhtenäisasiakirjasta on järjestetty kaksi integraatiokansanäänestystä, vuonna 1986 Tanskassa ja vuonna 1987 Irlannissa. Euroopan unionista on järjestetty kuusi kansanäänestystä, vuonna 1992 Irlannissa, Liechtensteinissa, Ranskassa, Sveitsissä ja Tanskassa sekä vuonna 1993 toisen kerran Tanskassa. Muut kolme valtakunnallista integraatiokansanäänestystä ovat koskeneet Euroopan yhteisön laajentamista (Ranska), maan pysymistä Euroopan yhteisössä (Iso-Britannia) ja Euroopan yhteisön instituutioiden valtaoikeuksia (Italia).

Järjestetyt integraatiokansanäänestykset ovat olleet keskenään hyvin erilaisia. Yhteisenä piirteenä on kuitenkin ollut, että kaikissa äänes-

tyksissä on käytetty kahta vastausvaihtoehtoa. Äänestysprosentti on vaihdellut 90,1 ja 43,9 välillä.

3.2. Norjan ja Tanskan kansanäänestykset

Norja

Norjan perustuslakiin ei sisälly säännöksiä kansanäänestyksestä. Sääntelyn puutteesta huolimatta on maassa järjestetty viisi neuvoo-antavaa kansanäänestystä. Näistä viimeisin koski Euroopan integraatiota. Kansanäänestys järjestettiin 24 ja 25 päivänä syyskuuta 1972. Kansalaisille esitetyn kysymyksen sanamuoto vahvistettiin lailla, joka sisälsi myös vastausohjeet. Kansalaisilta kysyttiin: ”Pitäisikö Norjasta tulla Euroopan yhteisöjen jäsen”. Kysymykseen tuli vastata ”kyllä” tai ”ei”. Norjan liittymistä Euroopan yhteisöihin vastusti 53,5 % äänestäneistä. Äänestysprosentti oli 77,6. Kansanäänestyksen antaman neuvon mukaisesti Norjasta ei tullut Euroopan yhteisöjen jäsenä.

Tanska

Tanskan perustuslain 20 §:ään sisältyvät säännökset menettelystä siirrettäessä kansallisia valtaoikeuksia kansainvälisille viranomaisille. Tällaisesta asiasta on päätettävä kansanäänestysmenettelyä käyttäen, jollei kansankäräjät ole tehnyt asiasta päätöstä viiden kuudesosan määränemmistöllä. Kansanäänestyksessä kansalle on varattu veto-oikeus. Jos äänestyksen kohteena olevaa toimenpidettä vastustaa äänestäneiden enemmistö, joka samalla vastaa suuruudeltaan 30 % äänestyoikeutetuista, toimenpide tulee hylätyksi. Kansanäänestyksen tulos on tässä tapauksessa sitova. Tämän ohella Tanskassa voidaan järjestää myös neuvoo-antavia kansanäänestyksiä. Tähän mennessä Tanskassa on järjestetty kolme sitovaa ja yksi neuvoo-antava Euroopan integraatiota koskeva kansanäänestys.

Vuoden 1972 integraatiokansanäänestys oli sitova. Kansanäänestyksessä 63,3 % äänesti parlamentin hyväksymän ratifointilain puolesta hyväksyen näin ollen Tanskan jäsenyyden Euroopan yhteisössä. Äänestysprosentti oli 90,1.

Vuonna 1986 järjestettiin neuvoo-antava

kansanäänestys Euroopan yhtenäisasiakirjasta. Kansanäänestyksessä 56,7 % äänestäneistä kannatti tämän asiakirjan hyväksymistä. Äänestysprosentti oli 75,4.

Euroopan unionia koskeva ensimmäinen sitova kansanäänestys toimitettiin 2 päivänä kesäkuuta 1992. Äänestys koski parlamentin hyväksymää ehdotusta laiksi Tanskan liittymisestä Euroopan yhteisöihin ym. annetun lain muuttamisesta. Äänestäjien tuli vastata ”kyllä”, jos he kannattivat lakiehdotusta tai ”ei”, jos he sitä vastustivat. Kansanäänestyksessä 50,7 % äänestäneistä oli lain muuttamista vastaan, ja koska heidän osuutensa ylitti vaaditut 30 % äänestyoikeutetuista, ehdotus tuli hylätyksi. Äänestysprosentti oli 83,1.

Tanskan hallitus joutui kansanäänestyksen kielteisen lopputuloksen takia esittämään Maastrichtin sopimusta muutettavaksi saadaksesen sopimuksen uudessa kansanäänestyksessä hyväksytyksi. Tanskan hallituksen muutosvaatimukset olivat erivapauksia ja tarkistuksia Maastrichtin sopimukseen. Euroopan yhteisön Edinburghin huippukokouksessa joulukuussa 1992 voitiinkin sopia eräistä Tanskaa koskevista muutoksista Maastrichtin sopimukseen.

Kansanäänestys uuden sisältöisestä Maastrichtin sopimuksesta järjestettiin 18 päivänä toukokuuta 1993. Äänestyksen kohteena oli lakiehdotus Tanskan liittymisestä Edinburghin päätökseen ja Maastrichtin sopimukseen. Äänestäjien tuli äänestää joko lakiehdotuksen puolesta tai sitä vastaan. Äänestäneistä 56,7 % oli sitä mieltä, että Tanskan pitäisi saattaa voimaan Euroopan unionisopimus, joten lakiehdotus tuli kansanäänestyksessä hyväksytyksi. Äänestysprosentti oli 86,2.

4. Lakiehdotus

4.1. Kansanäänestyksen toimittaminen

Toimeenpanolaisissa tarvittavat säännökset

Kuten edellä on todettu, edellyttää neuvoo-antavan kansanäänestyksen toimeenpano aina erityisen tätä koskevan lain säätämistä. Siinä on oltava säännökset:

- äänestyksen ajankohdasta,
- kansanäänestyksen aiheesta,
- äänestäjille esitettävistä vaihtoehdoista,
- siitä, käytetäänkö yhtä vai useampaa äänestyslippua,

- äänestyslippujen ulkomuodosta,
- äänestyslippujen sisällöstä: aihe, ajankoh-
ta, vaihtoehdot, tila äänestämismerkinnöille ja
tarvittavat äänestämishojeet,
- äänestyslippujen mitättömyydestä,
- äänestämisestä: äänestämistapa,
- siitä, miten valtio tiedottaa vaihtoehdois-
ta ja
- eri vaihtoehtoja koskevan tiedottamisen
tukemisesta.

Nämä säännökset ehdotetaan sisällytettäväksi lakiin neuvoo-antavasta kansanäänestyksestä Suomen liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi. Muilta osin kansanäänestyksessä sovellettaisiin siitä hallitusmuodossa olevia säännöksiä, edellä mainittua menettelylakia ja tämän nojalla soveltuvin osin kansanedustajain vaaleista annettua lakia.

Kansanäänestyksen toimittamisaika ja -menet- tely (1 §)

Kansanäänestyksen ajankohdan määräytymiseen vaikuttaa olennaisesti se, kuinka paljon aikaa äänestyksen kohteena olevasta asiasta tiedottamiseen katsotaan tarvittavan. Tähän puolestaan vaikuttaa muun muassa se, kuinka vaikeasti hahmotettavasta asiasta äänestyksessä on kysymys, sekä se, kuinka selkeäksi ja yksiselitteiseksi kansanäänestyksessä vastattavaksi asetettava kysymys voidaan muotoilla.

Kansanäänestystä ei tule päättää toimitettavaksi ennen kuin kansalaisilla arvioidaan olevan riittävästi tietoa äänestyksen kohteena olevasta asiasta. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on hallituksen esityksestä neuvoo-antavaa kansanäänestystä koskevaksi lainsäädännöksi antamassaan mietinnössä (PeVM 9/1981 vp) pitänyt selvänä, että vaaleista erillisen kansanäänestyksen ajankohdasta päätettäessä ”otetaan riittävän tarkasti huomioon, kuinka pitkä aika tarvitaan esimerkiksi erilaisten äänestysorganisaatiota ja äänestyksen toimittamista koskevien seikkojen järjestämiseksi sekä tiedotustoimintaa varten”. Perustuslakivaliokunta ehdottikin poistettavaksi esitykseen sisältyneen säännöksen, jonka mukaan vaaleista erillinen kansanäänestys olisi tullut järjestää ensimmäisenä sunnuntaina ja maanantaina 75 päivän kuluttua kansanäänestyksen toimeenpanoa koskevan lain voimaantulosta. Ehdotettu säännös oli valiokunnan mielestä ristiriidassa myös sen kanssa, että äänestyksen ajankohdas-

ta olisi samaan esitykseen sisältyvän hallitusmuodon muutoksen mukaan säädettävä äänestyksen toimeenpanolaissa. Eduskunta muutti menettelylakia tältä osin valiokunnan kannan mukaisesti.

Edellä lausutun perusteella ja ottaen huomioon, että Suomen liittymistä Euroopan unionin jäseneksi on tiedotusvälineissä, julkisessa keskustelussa ja tasavallan presidentin vaalin yhteydessä jo pohdittu runsaasti, ehdotetaan, että neuvoo-antava kansanäänestys Suomen liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi toimitettaisiin 16 päivänä lokakuuta 1994, mihin mennessä hallitus katsoo asian tulevan kansalaisille kyllin tunnetuksi. Ruotsin vastaava kansanäänestys on päätetty toimittaa 13 päivänä marraskuuta, Norjassa äänestys järjestettäneen vasta marraskuun lopussa tai joulukuussa. Sen sijaan Itävallassa kansanäänestys toimitetaan jo kesäkuussa.

Ennakoäänestys (2 §)

Kansanäänestyksessä järjestettäisiin ennakoäänestys noudattaen valtiollisissa vaaleissa omaksuttua menettelyä. Ennakoäänestys olisi näin ollen mahdollista kotimaassa asetuksella määrättävissä postin toimipaikoissa ja tilapäisissä ennakoäänestyspaikoissa, kansanedustajain vaaleista annetun lain 63 §:ssä tarkoitetuissa laitoksissa sekä kotiaäänestyksessä. Ulkomailla voitaisiin äänestää ennakkoon asetuksella määrättävissä Suomen edustustoissa ja suomalaisissa laivoissa. Toimitetussa tasavallan presidentin vaalissa saatujen kokemusten pohjalta ehdotetaan, että ennakoäänestys kestäisi vain viikon. Myöhemmin on tarkoitus ottaa harkittavaksi kysymys ennakoäänestysajan lyhentämisestä vastaavasti myös kansanedustajain vaaleissa ja kunnallisvaaleissa.

Kysymyksenasettelu ja vastausvaihtoehdot (3 §)

Kansanäänestyksen kysymyksenasettelu eli se, millä tavoin äänestäjille esitettävä kysymys ja heidän vastattavakseen esitettävät vaihtoehdot on muotoiltu, liittyy olennaisesti kansanäänestyksen järjestämistä koskevaan päätöksentekoon. Tämän vuoksi tästä on säädettävä kunkin kansanäänestyksen toimeenpanolaissa. Kysymyksenasettelu ei saa olla epäselvä eikä

johdatteleva eivätkä vastausvaihtoehdot saa antaa aihetta erilaisiin tulkintoihin. Äänestäjien käsitys kansanäänestyksen kohteena olevan kysymyksen ratkaisemisesta tulee voida selvittää mahdollisimman yksiselitteisesti.

Parhaiten kansanäänestyksessä vastattavaksi sopii kysymys, joka koskee äänestäjien ennalta tuntemaa asiaa taikka asiaa, jota heidän on helppoa saamansa tiedon pohjalta arvioida. Lisäksi kysymys tulisi voida esittää lyhyesti ja turvautumatta äänestäjille vieraisiin sanontoihin. Euroopan integraatioon liittyvissä asioissa tällainen kysymyksenasettelu on mahdollinen, koska kysymys voidaan asettaa koskemaan tietyn selkeästi määriteltävän neuvottelutuloksen hyväksymistä tai sitä peruskysymystä, tuleeeko Suomen liittyä Euroopan unionin jäseneksi vai ei. Eri asia on, että vastausvaihtoehtojen taustaksi tarvitaan huomattava määrä osin hyvinkin vaikeaselkoista taustatietoa.

Menettelylain 5 §:stä käy ilmi, että varsinaisia vastausvaihtoehtoja voi olla useampia kuin kaksi. Vaihtoehdot voivat sisältyä samaan äänestyslippuun tai kutakin vaihtoehtoa varten voi olla oma äänestyslippu. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut edellä mainitussa mietinnössään, että yksiselitteisen äänestystuloksen saavuttamiseksi tulisi yleensä pyrkiä siihen, että äänestäjien valittavana olisi vain kaksi toisistaan selvästi erottuvaa vaihtoehtoa. Toisaalta valiokunta ei ole halunnut sulkea mahdollisuuksien ulkopuolelle sitäkään, että vaihtoehtoja olisi useampiakin, mikäli asian laatu tätä edellyttää.

Ainoassa Suomessa tähän mennessä toimitetussa kansanäänestyksessä, vuoden 1931 kieltolakikansanäänestyksessä, vastausvaihtoehtoja oli kolme, kun kielteisen ja myönteisen kannanoton ohella oli mahdollisuus esittää myös välittävä kannanotto.

Kuten esityksen kansainvälisestä vertailusta käy ilmi, kysymyksenasettelu on Euroopan eri maissa järjestetyissä integraatiokansanäänestyksissä yleensä ollut verraten yksinkertainen ja vastausvaihtoehtoja on ollut vain kaksi.

Kansanäänestyksen aiheena on nyt Suomen liittymistä Euroopan unionin jäseneksi koskevan kysymyksen selvittäminen. Eduskunta on, kuten edellä on todettu, edellyttänyt, että asiaa neuvoteltu jäsenyys sopimus eli jäsenyysneuvotteluissa saavutettu neuvottelutulos alistetaan kansanäänestykseen. Neuvottelujen tuloksena on päästy sopimukseen niistä ehdoista, joilla Suomi voi liittyä Euroopan unionin

jäseneksi. Kun kansanäänestyksessä vastattavaksi esitettävän kysymyksen tulee olla mahdollisimman helppotajuinen ja yksinkertainen ja kun kysymyksessä tosiasiallisesti on saavutetun neuvottelutuloksen hyväksyminen tai hylkääminen, ehdotetaan, että äänestäjien vastattavaksi esitetään seuraava kysymys: "Tuleeko Suomen liittyä Euroopan unionin jäseneksi neuvottelun sopimuksen mukaisesti?" Tähän kysymykseen vastaamiseksi äänestäjille tulisi antaa vain kaksi vaihtoehtoa: "KYLLÄ", jos he kannattavat liittymistä neuvottelutuloksen mukaisesti tai "EI", jos he eivät tätä kannata. Esillä olevassa "joko-tai-tilanteessa" tällaisen kysymyksenasettelun ja näin tarjottujen vastausvaihtoehtojen voidaan arvioida olevan riittävän selviä ja yksiselitteisiä ja tarjoavan mahdollisimman vähän tulkintamahdollisuuksia, mitä on pidettävä kansanäänestyksen hyväksyttävyyden kannalta tärkeänä.

Menettelylain 5 §:n 1 momentin mukaan äänestäjällä tulee aina olla mahdollisuus ilmaista, ettei hän kannata mitään esitetyistä vaihtoehdoista. Lakia valmistellut kansanäänestyskomitea oli ajatellut tämän voivan tapahtua esimerkiksi siten, että äänestäjä äänestäessään jättäisi merkitsemättä rastin minkään vaihtoehdon kohdalle, mikä tarkoittaisi, että äänestäjä äänestäisi asiassa tyhjää. Tällainen "ei osaa sanoa" tai "ei ota kantaa" -äänestäminen vaikuttaisi äänestysprosenttiin sikäli, että "sitä ei voitaisi tulkita kannanotoksi minkään vaihtoehdon puolesta tai kansanäänestyksen järjestämistä vastaan".

Nyt kysymyksessä olevassa kansanäänestyksessä Suomen liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi tällaiselle mahdollisuudelle äänestää tyhjää ei ole tarvetta, sillä eduskunta tarvitsee asiassa tehtävää päätöstään varten mahdollisimman selkeän tiedon äänestäjien kannasta asiaan. Tämä tieto saadaan parhaiten siten, että äänestäjille varataan vain kaksi vaihtoehtoa ottaa kantaa jäsenyyskysymykseen. Heidän odotetaan joko kannattavan liittymistä taikka vastustavan sitä. Lopullinen päätösvalta asiassa toki kuuluu eduskunnalle, mutta kansanäänestyksessä on kysymyksessä kansalaisten eduskunnalle antama neuvo. Tämän vuoksi ehdotetaan, että tässä kansanäänestyksessä ei sovelleta menettelylain 5 §:n 1 momenttia siltä osin kuin siinä säädetään äänestäjän mahdollisuudesta ilmaista, ettei hän kannata mitään esitetyistä vaihtoehdoista (5 §:n 2 momentti). Mainittua menettelylain säännöstä ei kuiten-

kaan ehdoteta pysyvästi kumottavaksi, koska jossakin toisessa kansanäänestyksessä kysymyksenasettelu voi olla siinä määrin toinen, että säännöksellä on käyttöä.

Äänestyslippu (4 §)

Kansanäänestyksessä ehdotetaan käytettäväksi yhtä äänestyslippua. Se olisi valkoinen ja samaa vakiokokoa 148x210 mm kuin yleisissä vaaleissa. Tästä ei aiheutuisi sekaantumisvaaraa, koska vaaleja ei toimitettaisi samassa yhteydessä. Äänestyslipusta tulisi selvästi käydä ilmi, miten se on tarkoitettu taittaa kokoon. Lisäksi äänestyslippu on laadittava siten, että äänestysvalaisuus ei vaarannu. Käytettävän paperin on oltava riittävän paksua, ja soveltuvin teknisin keinoin on huolehdittava siitä, että äänestysmerkintä ei näy paperin läpi (4 §:n 1 momentti).

Äänestyslipussa olisi sisäpuolella otsikko teksti, josta kävisi ilmi, missä kansanäänestyksessä äänestyslippua käytetään, sekä äänestyslipun taitekohdan oikealla puolella äänestäjien vastattavaksi esitettävä kysymys ja vastausvaihtoehdot. Kumpaakin vastausvaihtoehtoa varten äänestyslipussa olisi ruutu ja sanat ”KYLLÄ” ja ”EI”. Lisäksi äänestyslipussa olisi ohje äänestysmerkinnän tekemisestä (4 §:n 2 momentti). Äänestyslippu laadittaisiin suomeksi ja ruotsiksi (4 §:n 3 momentti).

Äänestyslipun malli on tämän esityksen liitteenä.

Äänestäminen (5 §)

Äänestettäessä merkittäisiin rasti (X) jompaankumpaan äänestyslipussa olevista ruuduista, mikä siis merkitsisi joko vastausta ”KYLÄ” tai vastausta ”EI” (5 §:n 1 momentti).

Poiketen siitä, mitä menettelylain 5 §:n 1 momentissa säädetään, äänestäjälle ei varattaisi mahdollisuutta ilmaista, ettei hän kannata kumpaakaan esitetyistä vaihtoehdoista (5 §:n 2 momentti). Ehdotuksen perustelujen osalta viitataan siihen, mitä on lausuttu edellä kohdassa kysymyksenasettelu ja vastausvaihtoehdot (3 §).

Äänestyslipun mitättömyys (6 §)

Kansanäänestyksessä jätettyjen äänestyslip-

pujen mitättömyyden arvioinnissa sovellettaisiin kansanedustajain vaaleissa noudatettavia mitättömyysperusteita siltä osin kuin ne voivat kansanäänestyksessä olla merkityksellisiä (kansanedustajain vaaleista annetun lain 83 §:n 1 momentin 1—4 ja 6 kohta). Äänestyslippu olisi tämän mukaisesti mitätön, jos ennakkoonäänestyksessä käytettävässä vaalikuoreessa olisi useampia äänestyslippuja tai muutakin kuin äänestyslippu taikka jos vaalikuori olisi avonainen tai siihen tai äänestyslippuun olisi kirjoitettu äänestäjän nimi tai erityinen tunto-merkki tai siihen olisi tehty muunlainen asiaton merkintä. Asiattomana tulisi pitää ”EN OSAA SANOA”-, ”EN OTA KANTAA”- tai muuta vastaavaa merkintää, koska kansanäänestyksessä äänestäjälle ei varattaisi mahdollisuutta ilmaista tällaista kantaa. Vielä äänestyslippu olisi mitätön, jos se olisi leimaamaton tai jos äänestettäessä olisi käytetty muuta kuin oikeusministeriön painattamaa äänestyslippua.

Jos äänestäjä ei tekisi äänestysmerkintää kumpaankaan äänestyslipussa olevista ruuduista, vaan jättäisi tässä mielessä ”tyhjän” äänestyslipun, äänestyslippu katsottaisiin meillä yleisissä vaaleissa omaksuttuun tapaan mitättömäksi. Äänestyslippu olisi mitätön myös, jos äänestysmerkintä olisi tehty kumpaankin äänestyslipussa olevista ruuduista. Edelleen äänestyslippu olisi mitätön, jos merkintä olisi niin epäselvä, ettei siitä kävisi ilmi, kumpaa vaihtoehtoa äänestäjä on kannattanut. Tällainen olisi esimerkiksi kokonaisuudessaan ruutujen ulkopuolelle tehty merkintä, jota ei selvästi voisi yhdistää kumpaakaan vaihtoehtoa ilmaisevaan sanaan (6 §:n 1 momentti).

Äänestyslippujen hyväksyttävyyttä arvioitaessa äänestäjän tarkoituksen selville saaminen on tärkeää. Tämän vuoksi lakiehdotukseen sisältyy säännös siitä, miten olisi meneteltävä sellaisten äänestyslippujen suhteen, joissa kumpaankaan ruutuun ei ole tehty äänestysmerkintää, mutta joista äänestäjän tekemän muun merkinnän perusteella kuitenkin selvästi käy ilmi äänestäjän myönteinen tai kielteinen kanta äänestyksen kohteena olevaan kysymykseen. Tällainen äänestyslippu tulisi hyväksyä, mikäli merkinnän voidaan katsoa vain selventävän äänestäjän tarkoitusta eikä sitä sisällöltään tai merkitsemistavaltaan voida pitää asiattomana. Vastaavin edellytyksin olisi hyväksyttävä myös äänestyslippu, jossa jompaankumpaan ruutuun tehdyn äänestysmerkinnän lisäksi olisi äänestä-

jän tarkoitusta selventävä muu merkintä (6 §:n 2 momentti).

Äänestyksen tuloksen vahvistaminen (7 §)

Kuten menettelylaissa säädetään, vahvistavat vaalipiirin keskuslautakunnat äänestyksen tuloksen vaalipiirissään ja Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunta koko maan tuloksen. Tämän tulisi tapahtua vaalipiireissä 3. päivänä äänestyksen jälkeen pidettävässä kello 18 alkavassa kokouksessa, siis äänestyksen jälkeisen viikon keskiviikkoiltana. Helsingin kaupungin vaalipiiri puolestaan vahvistaisi äänestyksen valtakunnallisen tuloksen vaalipiireissä vahvistettujen tulosten pohjalta seuraavana päivänä eli torstaina kello 12 alkavassa kokouksessaan. Koko maan tuloksen julkaisemisesta Suomen säädöskokoelmassa huolehtii sitten menettelylain mukaan oikeusministeriö saatuaan ilmoituksen tuloksen vahvistamisesta.

Tarkemmat määräykset ja ohjeet (9 §)

Myös toimeenpanolain soveltamisesta oikeusministeriöllä tulee olla oikeus antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä ja ohjeita, mitä tarkoitettava säännös ehdotetaan lain 9 §:n 1 momentiksi. Säännös valtioneuvoston kanslian oikeudesta antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita kansanäänestyksen kohteena olevasta asiasta tiedottamiseen myönnettävien avustusten tarkemmista jakoperusteista sekä niiden hakemisesta, myöntämisestä, maksamisesta ja valvonnasta sisältyisi 9 §:n 2 momenttiin.

4.2. Tiedottaminen ja sen tukeminen

Kansanäänestyksen tiedottamisen tavoite on antaa kansalaisille kuva siitä, mistä kansanäänestyksessä on kysymys. Kansanäänestyksen tarkoituksen kannalta on tärkeää, että kansalaisilla on riittävä tietous kansanäänestyksen kohteena olevasta kysymyksestä. Vaikka integraatioprosessista ja Euroopan unionista on keskusteltu jo pitkään, on syytä korostaa saavutetusta neuvottelutuloksesta tiedottamisen merkitystä. Tiedottaminen on tärkeää myös kansanäänestyksen lopputuloksen hyväksyttävyyden kannalta.

Kansanäänestyksen kysymyksenasettelu on

selkeästi määriteltävissä, mutta kysymyksen kohteena oleva ongelma on niin monimuotoinen, että kansalaisille on varattava tarpeeksi aikaa riittävän tiedon saavuttamiseksi.

Valtaosa tiedottamisesta tapahtuisi lehdistön, radion ja television välityksellä. Nämä tiedotusvälineet ovat kansanäänestyksessä, samoin kuin yleisissä vaaleissakin, kansalaisten laajasti saavutettavissa. Tiedottamisen vähimmäistason saavuttamiseksi laadittaisiin virallinen tiedote, jossa selostettaisiin Suomen mahdollisesta liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi neuvotellun sopimuksen sisältöä ja merkitystä sekä jossa todettaisiin, mistä kansanäänestyksessä on kysymys. Valtioneuvosto hyväksyisi tiedotteen oikeusministeriön esittelystä (8 §:n 1 momentti). Tämä tiedote toimitettaisiin ilmoituskortin ja -kirjeen yhteydessä taikka muulla tavoin kaikille niille, joille lähetetään ilmoitus äänestyoikeudesta, sekä saatettaisiin muullakin tavalla yleisesti tiedoksi.

Tiedottamisen tukemiseen on vuoden 1994 ensimmäisessä lisätalousarviossa varattu valtion varoja kymmenen miljoonaa markkaa jaettavaksi tasapuolisesti eri vaihtoehdoista tiedottamisen tukemiseen (8 §:n 2 momentti). On korostettava, että kysymyksessä on tiedotustoiminnan tukeminen. Selvää on, että Euroopan unionin jäseneksi liittymistä kannattavilla ja sitä vastustavilla on useissa tapauksissa käytettävissään tiedottamiseen myös muuta rahoitusta.

Valtioneuvoston kanslia päättäisi tiedottamisavustusten jaosta (8 §:n 3 momentti). Jakomenettelyssä noudatettaisiin menettelyä, jota on noudatettu vuonna 1993 jaettaessa avustuksia Euroopan integraatioon liittyvää tiedotusta harjoittaville ryhmille. Anomukset käsittelee ensin EU-ministeriryhmän asettama EU-tiedotusryhmä. Sen annettua anomuksista lausunnon ja EU-ministeriryhmän hyväksytyä sen valtioneuvoston kanslia tekisi asianomaiset myöntämispäätökset.

5. Esityksen vaikutukset

Menettelystä neuvoo-antavissa kansanäänestyksissä annetun lain 8 §:n 2 momentin mukaan suoritetaan vaaleista erillisen kansanäänestyksen toimittamisesta aiheutuvat kustannukset kokonaisuudessaan valtion varoista. Näin ollen myös kuntien keskusvaalilautakuntien, vaali-

lautakuntien ja vaalitoimikuntien menot, jotka vaalien yhteydessä toimitettavissa kansanäänestyksissä jäisivät kuntien vastuulle, korvataan kunnille. Oikeusministeriö antaa tarkemmat määräykset perusteista, joiden mukaan nämä menot korvataan.

Äänestysmenettelystä arvioidaan aiheutuvan valtiolle suoranaisia kustannuksia noin 48 miljoonaa markkaa. Tämän lisäksi kunnille suoritettaisiin korvauksia niille äänestyksestä aiheutuneista kustannuksista noin 50 miljoonaa markkaa. Näin ollen itse äänestyksen toimittamisesta aiheutuisi valtiolle yhteensä lähes 100 miljoonan markan suuruinen kustannuserä.

Kansanäänestyksestä laadittavan tiedotteen laatimisesta ja jakamisesta aiheutuisi valtiolle noin kahden miljoonan markan suuruinen kustannuserä. Lisäksi valtion vuoden 1994 ensimmäiseen lisätalousarvioon on otettu kymmenen miljoonaa markkaa jaettavaksi avustuksina kansanäänestyksen vaihtoehtoista tiedottamisen tukemiseen. Vuonna 1993 on Euroopan integraatioon liittyvää tiedotusta harjoittaville ryhmille ollut varattuna avustuksiksi 2,7 miljoonaa markkaa. Tästä määrärahasta on myönnetty tukea 45 tahon tiedotustoiminnan tukemiseen. Hakijoita on ollut 85. Vuonna 1994 on viimeksi mainittuun tarkoitukseen jo jaettu talousarvioon varatut 2 miljoonaa markkaa 34 taholle. Hakijoita oli 91.

Yhteensä ehdotettavasta kansanäänestyksestä on edellä todetun mukaisesti arvioitu aiheutuvan valtiolle kustannuksia vuonna 1994 noin 110 miljoonaa markkaa.

Kun kansanäänestyksessä käytettäisiin kansanedustajain vaaleista annetun lain mukaista organisaatiota, uusia toimielimiä ei tarvittaisi.

Ehdotetun kansanäänestyksen toimittaminen lisää merkittävästi kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa sen asian ratkaisemiseen, tuleeko Suomen liittyä Euroopan unionin jäseneksi.

6. Asian valmistelu

Lakiehdotus on valmisteltu oikeusministeri-

ön 25 päivänä helmikuuta 1993 asettamassa EY-vaaliryhmässä. Saamansa toimeksianton mukaisesti työryhmä on työnsä aikana kuullut eduskunnassa edustettuina olevia puolueita ja Ahvenanmaan maakuntahallitusta sekä eräitä asiantuntijoita. Työryhmä jätti ehdotuksen sisältävän osamietintönsä oikeusministeriölle 19 päivänä tammikuuta 1994.

Työryhmän ehdotuksesta on pyydetty lausunnot valtioneuvoston kanslialta ja muilta ministeriöiltä, Ahvenanmaan maakuntahallitukselta, Suomen Kuntaliitto ry:ltä ja kaikilta puoluekisteriin merkityiltä puolueilta. Lisäksi työryhmän mietintö on lähetetty tiedoksi ja mahdollista lausuntoa varten kaikille vuoden 1993 aikana valtion varoista avustusta Euroopan integraatioon liittyvään tiedotustoimintaan saaneille 45 taholle.

Mietinnöstä annettiin kaikkiaan 34 lausuntoa. Niissä suhtauduttiin yleisesti ottaen myönteisesti työryhmän tekemiin ehdotuksiin. Kysymyksenasettelun ja vastausvaihtoehtojen sekä tiedotustoiminnan tukemiseen myönnettävien avustusten jakoperusteista esitettiin kuitenkin eräviä näkemyksiä.

Työryhmän mietinnön ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta esitys on laadittu virkatyönä oikeusministeriössä.

7. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lain täytäntöönpanon edellyttämisiin toimiin on kuitenkin voitava ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa (10 §). Tämä on välttämätöntä, jotta muun muassa äänestyksestä tiedottaminen sekä äänestyksen edellyttämät sopimusjärjestelyt, tarvittavat painatustyöt ja äänestysviranomaisten kouluttaminen ehditään saada asianmukaisesti hoidetuiksi ennen äänestystä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

neuvoo-antavasta kansanäänestyksestä Suomen liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kansanäänestyksen toimittamisaika ja -menettely

Suomen liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi toimitetaan neuvoo-antava kansanäänestys 16 päivänä lokakuuta 1994.

Kansanäänestyksessä noudatetaan menettelystä neuvoo-antavissa kansanäänestyksissä annettua lakia (571/87), jollei jäljempänä toisin säädetä.

2 §

Ennakkoonääntäminen

Ennakkoonääntäminen aloitetaan 11. päivänä ennen äänestyspäivää sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä ja kotimaassa 5. päivänä ennen äänestyspäivää. Postin tilapäisissä ennakkoonääntämissä ja Suomen edustustoissa ennakkoonääntäminen voi, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, kestää lyhemmänkin ajan.

Kotiaänestys tulee toimittaa aikaisintaan 11. päivänä ja viimeistään 5. päivänä ennen äänestyspäivää. Kotiaänestykseen on ilmoitauduttava viimeistään 12. päivänä ennen äänestyspäivää.

3 §

Kysymyksenasettelu ja vastausvaihtoehdot

Kansanäänestyksessä esitetään äänestäjien vastattavaksi seuraava kysymys: ”Tuleeko Suomen liittyä Euroopan unionin jäseneksi neuvottelun sopimuksen mukaisesti?” Äänestäjän tulee vastata kysymykseen joko ”KYLLÄ” tai ”EI”.

4 §

Äänestyslippu

Kansanäänestyksessä käytetään yhtä äänestyslippua. Se painetaan valkealle paperille, sen on oltava vakiokokoa 148 x 210 mm, siitä on selvästi käytävä ilmi, miten se taitetaan kokoon, ja sen on turvattava äänestysalaisuuden säilyminen.

Äänestyslipun sisäpuolelle painetaan otsik-

ko, jossa mainitaan, että äänestyslippua käytetään 16.10.1994 toimitettavassa neuvoo-antavassa kansanäänestyksessä Suomen liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi. Äänestyslipun taitekohdan oikealle puolelle painetaan 3 §:ssä mainittu kysymys ja sanat ”KYLLÄ” ja ”EI” sekä kumpaakin vastausvaihtoehtoa varten ruutu siten sijoitettuna, että ruudun sijoituksesta selvästi käy ilmi, kumpaa vastausvaihtoehtoa se tarkoittaa. Äänestyslippuun painetaan vielä ohje äänestysmerkinnän tekemisestä.

Äänestyslipussa käytetään suomen ja ruotsin kieltä.

5 §

Äänestäminen

Äänestäminen tapahtuu merkitsemällä rasti (X) jompaankumpaan äänestyslipussa olevista ruuduista.

Äänestyksessä ei sovelleta, mitä menettelystä neuvoo-antavissa kansanäänestyksissä annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädetään äänestäjän mahdollisuudesta ilmaista, ettei hän kannata mitään esitetyistä vaihtoehdoista.

6 §

Äänestyslipun mitättömyys

Sen lisäksi, mitä kansanedustajain vaaleista annetun lain (391/69) 83 §:n 1 momentin 1—4 ja 6 kohdassa säädetään, on äänestyslippu mitätön, jos äänestysmerkintä on tehty kumpaankin äänestyslipussa olevaan ruutuun tai jos sitä ei ole tehty lainkaan taikka jos se on niin epäselvä, ettei siitä käy ilmi, kumpaa vaihtoehtoa äänestäjä on kannattanut.

Äänestyslippuun rastin lisäksi tai sen sijasta tehtyä merkintää, joka ainoastaan selvittää, kumpaa vaihtoehtoa äänestäjä on kannattanut, ei ole pidettävä asiattomana eikä äänestyslippua tällaisen merkinnän johdosta mitättömänä.

7 §

Äänestyksen tuloksen vahvistaminen

Vaalipiirin keskuslautakunta vahvistaa äänestyksen tuloksen vaalipiirissä 3. päivänä ää-

nestyksen jälkeen pidettävässä kello 18 alkavassa kokouksessa ja ilmoittaa tuloksen heti Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle. Saatuaan kaikkien vaalipiirin keskuslautakunnilta tiedon äänestyksen tuloksesta vaalipiirissä Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunta vahvistaa äänestyksen tuloksen koko maassa 4. päivänä äänestyksen jälkeen pidettävässä kello 12 alkavassa kokouksessa.

8 §

Tiedottaminen ja sen tukeminen

Valtioneuvosto hyväksyy oikeusministeriön esittelystä yleisistunnossaan tiedotteen, jossa selostetaan Suomen mahdollisesta liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi neuvotellun sopimuksen sisältöä ja merkitystä sekä jossa todetaan, mistä kansanäänestyksessä on kysymys. Tiedote toimitetaan niille, joille lähetetään ilmoitus äänestyoikeudesta, sekä saatetaan muullakin tavoin kansalaisten tiedoksi ja saataville. Tiedote voidaan toimittaa ilmoituskortin ja -kirjeen yhteydessä.

Valtion vuoden 1994 ensimmäisessä lisäta-

lousarviossa tarkoitukseen varattu määräraha on jaettava harkinnanvaraisina avustuksina tasapuolisesti eri vaihtoehtoja koskevan tiedottamisen tukemiseen.

Avustukset myöntää valtioneuvoston kanslia.

9 §

Tarkemmat määräykset ja ohjeet

Oikeusministeriö antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä ja ohjeita tämän lain soveltamisesta.

Valtioneuvoston kanslia antaa tarkemmat määräykset ja ohjeet 8 §:n 2 momentissa tarkoitettujen avustusten tarkemmista jakoperusteista sekä niiden hakemisesta, myöntämisestä, maksamisesta ja valvonnasta.

10 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 27 päivänä toukokuuta 1994

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Anneli Jäätteenmäki*

**Neuvoa-antava kansanäänestys
Suomen liittymisestä Euroopan
unionin jäseneksi**

16.10.1994

**Rådgivande folkomröstning
angående frågan om Finland skall
ansluta sig som medlem till
Europeiska unionen**

Tuleeko Suomen liittyä Euroopan unionin jäseneksi neuvotellun sopimuksen mukaisesti?

Merkitkää rasti (X) kannattamaanne vaihtoehtoa osoittavaan ruutuun

KYLLÄ

EI

JA

NEJ

Bör Finland ansluta sig som medlem till Europeiska unionen i enlighet med det avtal som förhandlingarna har lett till?

Anteckna ett kryss (X) i rutan som visar det alternativ som Ni stöder